

1

1 BJØRG JOHANNESSEN FIKK BÅDE MAT, VENNSKAP OG FAMILIE MED «SINE». UNDER SAMMEN MED BREVVENNINNE KIRSTEN VESTERGÅRD OG GAVEN FRA PORSGRUNN KOMMUNE TIL SKIPSREDER ERIK KROMANN. 2 BILDE AV TEPPE DORTHE HERUP LAGET AV «SINE». 3 «SINE» LEGGER FRA KAI I ÆRØSKØBING I 1945. 4 TEKSTILKUNSTNER DORTHE HERUP VOKSTE OPP PÅ ÆRØ. NÅ HOLDER HUN TIL I HOLMESTRAND.

▼ *fortsettelse fra forrige side*

Den inneholdt i hvert fall havregryn og kanskje såpe. Men viktigere enn alle godsakene var en lapp med et navn og en adresse: Kirsten Margrethe Hansen, Vraa, Ærøskøbing, Ærø, Danmark.

Det ble starten på en varm og hjertelig korrespondanse. De to jevngamle jentene skrev ned betrouelser og hemmeligheter i sirlig løkkeskrift. Den første blåveisen og liljekonvallen ble presset og sendt sørover, og gaver innpakket i gråpapir kom nordover. Før jul i 45 sendte moren til Kirsten et stykke dansk flesk, og moren til Bjørg stekte det i tjukke skiver og ba familien på besøk nyttårs-aften.

DET TOK drøye ti år før ungpikene endelige møtte hverandre, ansikt til ansikt. Da reiste Bjørg på biltur sørover, og de to var blitt unge kvinner og ringforlova.

- Det var som vi alltid hadde kjent hverandre, smiler Johannesen.

De fikk bo hjemme på gården hos foreldrene til Kirsten. Der gikk det en dør fra kjøkkenet rett ut i stallen, og da de hadde lagt seg om kvelden, kunne de høre hestene sparke i veggen. Tre år senere skulle forbindelsen mellom de to familiene forsterkes ytterligere.

- Kirsten hadde flytta til København med sin mann for å jobbe. Min far, som var blitt enkemann, var på reise i Danmark og stakk en tur innom. Der var Kirstens svigermor på besøk, og det har nok vært noen blikk over bordet, for de gifta seg i 1959, ler Johannesen.

- Hun var enke og hadde fem barn. De eldste var allerede gift i Danmark, men plutselig hadde jeg fått Inger som lillesøster, i tillegg til broren min Arne. Dermed ble kontakten mellom våre to familier helt spesiell, og det har ført til mange besøk i begge land.

DET VAR ikke bare Bjørg som sendte

brev til Ærø. Mange satte seg ned med penn og papir for å uttrykke sin taknemlighet til broderfolket i sør. Ikke bare i brevform, også Porsgrunns Dagblad fyltes opp med leserbrev denne junnimåned. Storm W. Thoresen retter blant annet en hjertelig takk til forsyningsnemnda fra folk i Hovenga.

- Dette er nemlig første gang siden krigens utbrudd at vi like utenfor byggen blir husket på. Vi har under hele krigen blitt betraktet som om vi var i besittelse av bondegård alle sammen. Men heldigvis at det finnes enkelte mennesker som forstår og viser at så ikke er tilfelle, men at vi er like hungrige etter mat som folk i byen. Dette skal aldri bli glemt, skriver han.

NØDEN FØRER selvsagt også til at andre undrer seg over hvem som får pakkene, og spør hvilke kriterier som skal ligge til grunn. Elever ved Fagskolen skriver i et innlegg at de aldri har kommet i betraktning ved utdeling av pakker fra Sverige og Danmark under krigen.

- Da det denne gangen kom flere tonn, gikk vi ut i fra at vi også skulle få vår part. Dessverre ble vi skuffet. Fordi om vi ikke står innmeldt i forsyningsnemnda her, har vi nå i to år hatt våre kort stemplet i byens forretninger og følgelig har vi ikke fått noe annet å leve av enn det Porsgrunns forretninger har hatt å by på (og det er ikke mye).

Olav Øvald svarer at teknikere, og andre som ikke står oppført i forsyningsnemndas register, skal få sine gaver på stedet hvor de får rasjoneringskort. Men hvilken av disse byer eller steder som får danskegaver og hvilke ikke, er umulig å avgjøre. Han anmoder dem om å sende inn en skriftlig redegjørelse.

- Det er imidlertid klart at utdeling ikke kan finne sted før byens faste befolkning har fått sine pakker, avslutter forretningsføreren.

- PAPIRENE og arbeidet som han gjorde, viser at Olav Øvald må ha vært en meget nøyaktig og tålmodig mann, sier tekstilkunstner Dorthe Herup.

I 1999 dro hun fra Holmestrand til Galleri Osebro for å diskutere sin kommende utstilling med daværende eier, Jørn Erik Øvald. Språket avslørte raskt at hun var dansk.

- Fra en liten øy som heter Ærø, forklarer Herup.

- Vet du hva, det er ikke så lenge siden jeg leste om Ærø i fattern`s papirer, svarer Øvald og forsvinner.

Han kommer tilbake med dokumenter og avisutklipp om «Sine». Herup har ett år på seg før utstillingen skal være klar. Hun bestemmer seg for å dykke ned i historien og får sin mor på Ærø til å være detektiv i arkivene i Marstal.

- Vi ser at det har vært en forbindelse mellom Porsgrunn og Ærø som har ført til et ønske om å hjelpe etter krigen, sier Herup.

Det bodde omkring 10.000 personer på den 30 kilometer lange øya i 1945. Ærøboere fra Marstal ble den kalt for «groller», eller gråspurv, siden det er den mest utbredte fuglearten i verden, og sjømenn fra Ærø likeledes var spredt omkring på alle verdens hav. Sånn var det også da Dorthe vokste opp på 50- og 60-tallet.

- De fleste var barn av sjøfolk, og vi var ofte ute og seilte med familien. På skolen var det ikke uvanlig at noen i klassen manglet. De kunne være på Grønland eller i Singapore med sin far. Det var helt normalt. Mange sjømenn giftet seg på reise, og satte i land kone, fra for eksempel Thailand, og små barn på Ærø før de reiste ut igjen. Vi var et fargerikt fellesskap før ordet var oppfunnet, forklarer kunstneren.

KILDE MATERIALET MOREN skaffet ble vevd om til et teppe med «Sine» som

hovedmotiv, ledsaget av Porsgrunns byvåpen og en silhuett av øya sett fra fugleperspektiv. Det fikk en spesiell plass i utstillingen på Galleri Osebro i februar 2000, og mange delte sine minner fra juldagene i 1945 foran kunstverket.

- Teppet ble hengende på biblioteket i Porsgrunn i ett år etter utstillingen. Jeg tenkte at noen kunne finne på å kjøpe det, men det skjedde ikke, så jeg hentet det tilbake. Siden har teppet vært med på en utstilling i Vinje i Telemark, og nå henger det på Fulehuk Fyr sør for Bolærne, i forbindelse med sommerutstillingen som åpner 12. juni, og ser ut over samme farvann som «Sine» seilte i for temmelig nøyaktig 70 år siden.

STRAKS ETTER at skipet forlater den norske «klippekysten» 13. juni 1945, kommer de ut for en alvorlig nordveststorm. I reisebrevet skriver Jensen at han aldri hadde drømt om at skip kunne oppføre seg så sprelsk som det «Sine» gjorde de 16 timene det tok å krysse Skagerak på hjemturen, men han demotterer alle rykter om at den arme pastoren skal ha vært sjøsyk på sin norgestur.

- Det har i sanhed, fra først til sist, vært en forunderlig og enestaaende opplevelse at følge denne sending av gaver fra givene til mottagerne, skriver Jensen.

- Og jeg vil for alltid være en stor takk skyldig til de som så gavmildt og gjestfritt ga meg lejlighed til at faa del i æventyret.

Reisen var over for pastoren, men eventyret om «Sine», det lever videre.

Tekst og foto:
Charlotte Nagell